



LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårds- och fiskeenheten
Fanny Astholm
031-605202

Beslut
2004-12-08

Diarienummer
511-53265-2001

Sida
1(10)

Naturreservatet Anneröd-Hogsäm i Sotenäs kommun

Beslut om naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken

Innehåll

Beslut
Syfte
Föreskrifter för naturreservatet
Administrativa data
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Länsstyrelsens bedömning
Upplysningar

Bilagor

Bilaga A. Översiktskarta
Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Skötselplan med karta (bilaga 2:1)
Bilaga 3. Karta över del av förordnande som upphävs
Bilaga 4. Markägarförteckning och sändlista

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar att det område, som på bilagd karta (bilaga 1) avgränsats med streckad röd linje, skyddas som naturreservat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Reservatets namn skall vara **Naturreservatet Anneröd-Hogsäm.**

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd m m, fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 2. Skötselplanens övergripande målsättningar och riktlinjer skall gälla utan begränsning i tiden.

Länsstyrelsens beslut om landskapsbildsskydd daterat den 17/12-1974, dnr 11.126-4588-73 enligt 19 § dåvarande naturvårdslagen, upphävs i den del som berörs av naturreservatet, när föreliggande beslut vunnit laga kraft se bifogad karta (bilaga 3).

SYFTE

Syftet med naturreservatet är att:

- Bevara, vårda och utveckla ett större landskapsavsnitt med lövskogsmiljöer av bland annat ängsbokskog och hedekskog med en rik flora och fauna.
- Bibehålla och utöka förutsättningarna för en långsiktig överlevnad för områdets många sällsynta och utrotningshotade arter, speciellt den i området rika svampfloran knuten till bokskog på kalkrik mark.
- Bevara och utveckla ett område av stor betydelse för friluftslivet.

Syftet skall tryggas genom att:

- Området skyddas mot rationellt skogsbruk och annan exploatering.
- Andelen ädellövskog utökas på sikt genom att partier med granskog omvandlas till ädellövskog samt att bok och ek gynnas i områden med blandlövskog.
- Andelen död ved och naturskog utökas i alla beståndstyper.
- Skötselåtgärder utförs i form av röjning av inträngande gran och försiktig utglesning i vissa bestånd.
- Området förblir tillgängligt för allmänheten. Det välutvecklade stigsystemet och kulturslingorna, informationstavlor samt övriga anordningar för friluftslivet underhålls.

FÖRESKRIFTER FÖR RESERVATET

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken att nedan angivna föreskrifter och faststäl-

lande skall gälla. Vård och förvaltning skall bedrivas i enlighet med upprättad skötselplan, bilaga 2.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud i miljöbalken, andra lagar och författningar (se Övrig lagstiftning) är det förbjudet att:

1. avverka träd, röja, gallra, så eller plantera skog eller utföra annan skogsvårdande åtgärd;
2. skada eller bortföra vindfälle, torraka, låga eller annat dött träd;
3. uppföra ny byggnad eller annan anläggning;
4. uppföra mast, antenn, torn eller anlägga mark- eller luftledning;
5. anlägga väg eller parkeringsplats;
6. spränga, borra, schakta, tippa och fylla ut med massor;
7. anordna upplag;
8. kalka, gödsla eller använda bekämpningsmedel,
9. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart.

Föreskrifterna A1-A3 och A5 gäller ej i fråga om åtgärder som sker i enlighet med skötselplan som tillhör detta beslut.

Enstaka träd och grenar som allvarligt skuggar åkermark eller är en säkerhetsrisk för väg, byggnader, tomter eller liknande får avlägsnas utan hinder av föreskrifterna A1 resp A2. Samråd skall dock ske med Länsstyrelsen innan åtgärd vidtas såvida åtgärden inte krävs för att avvärja akuta hot.

Föreskrifterna skall, efter prövning enligt gällande regler för täktverksamhet, inte utgöra hinder för uttag av befintlig skrotstensupplag inom reservatsområdet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

- Utmärka och upplysa om reservatet;
- Anlägga parkeringsplatser och vandringsleder enligt fastställd skötselplan;
- Sköta området i enlighet med fastställd skötselplan, genom åtgärder såsom naturvårdshuggning och –röjning, underhåll av leder mm.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap 30 § miljöbalken om ordningen i och rätten att färdas och vistas inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar (se Övrig lagstiftning) är det förbjudet att:

1. framföra motordrivet fordon, förutom vid uttransport av jaktbyte;
2. plocka eller gräva upp växter eller insamla vedsvamp, lav eller mossor. Förbudet gäller inte plockning av bär, vitsippor (då arten är lätt att känna igen och inte hotas av insamling) och matsvamp för husbehov;
3. tillvarata eller på annat sätt skada torraka, låga eller vindfälla;
4. medföra hund som inte är kopplad. Förbudet gäller ej vid jakt och inte för markägare under den tid på året som hundar kan hållas lösa enligt lag;
5. cykla eller rida. Ridning är tillåten för markägarna inom reservatet under förutsättning att det är för privata ändamål och inte i kommersiellt syfte samt att stigsystem och naturvärden inte skadas.
6. campa på andra än anvisade platser.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller föreskrifterna under C omedelbart även om beslutet överklagas.

D. Fastställelse av skötselplan och beslut om förvaltare av naturreservatet enligt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

Naturvårdsförvaltare är Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden (Väst-kuststiftelsen). Förvaltningen skall ske i samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götalands län och markägarna.

Naturreservatet utmärks genom förvaltarens försorg enligt anvisningar från Naturvårdsverket.

Naturvårdsförvaltningen bedrivs enligt den bifogade skötselplanen som härmed fastställs av Länsstyrelsen (bilaga 3). Skötselplanens övergripande målsättningar och riktlinjer gäller utan begränsning i tiden. Behovet av detaljtåtgärder för att nå uppställda målsättningar i skötselplanen kan komma att förändras från tid till annan varför en översyn i detta hänseende bör ske med högst tio års mellanrum.

Ovanstående föreskrifter skall efter erforderliga samråd med länsstyrelsen ej utgöra hinder för verksamhet eller anläggning som behövs för totalförsvaret.

Med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken kan Länsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från meddelade föreskrifter.

Övrig lagstiftning

Verksamheter vilka kräver dispens eller tillstånd från någon av föreskrifterna i detta beslut förutsätter ofta prövning enligt andra lagrum i miljöbalken för att kunna utföras. Exempel på sådan prövning kan vara tillstånd eller anmälan för miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap miljöbalken eller tillstånd till markavvattning eller annan vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken. Även tillstånd enligt annan lagstiftning kan vara aktuell, ex. bygglov enligt Plan- och bygglagen eller tillstånd enligt Väglagen.

ADMINISTRATIVA DATA

Namn:	Anneröd-Hogsäm
Kommun:	Sotenäs kommun
Gränser:	Se beslutscharta, bilaga 1
Fastigheter och ägare:	Se bilaga 4
Nyttjanderätter m.m.:	Se bilaga 4
Areal:	97 ha, varav bokskog 31 ha, blandädellövskog 15 ha, hedekskog 14 ha, blandlövskog 10 ha, tallskog 1 ha, gran 5 ha (avverkas på sikt), hållmark 20 ha, övrig mark 1 ha
Kartor:	Ekonomiska kartblad 8A8i (8088) Topografiska kartblad 8A NO
Naturvårdsförvaltare:	Stiftelsen för Västsvenska Friluftsområden
Läge:	Ca 4 km ONO om Bovallstrands samhälle och ca 15 km NO om huvudorten Kungshamn.

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Natur- och kulturhistoriska värden

Anneröd-Hogsäms naturreservat är ett större sammanhängande lövskogsområde beläget vid Bottnafjordens utlopp i Västerhavet. Området är starkt kuperat. Ek dominerar på bergssidorna och bok i dalgångarna. Bokskogen anses vara Sveriges nordligaste, spontant uppkomna. I södra delen står boken på skaljordsrik jord, vilket medför att vi här finner en ängsbokskog med en rik kärlväxtflora och en lång rad sällsynta svamparter. Ängsbokskog på kalkrik mark är mycket sällsynt och återfinns i övrigt på några få lokaler i södra Sverige. Även utanför den centrala skaljordsförekomsten finns inslag av kalk i marken. Lövskogen avbryts endast av några små partier av planterad gran. Bergshöjderna är trädlösa och här breder magra hållmarker med ljung och enbuskar ut sig.

Gården Hogsäm var hovslagarboställe under 1700-talet. I början av 1900-talet ägostyckades marken, och en stor del av bokskogen övergick till kronan i form av kronopark. Gården Anneröd omges av bokskog, medan skogen på fastigheterna Skälle och Koderöd mestadels består av andra lövskogstyper. Trots att reservatet ligger inom en trakt som till största delen var skoglös under 1700- och 1800-talet finns indikationer på att bokskogen

har en lång kontinuitet. Dess utbredning har dock säkerligen varit betydligt mer begränsad än idag.

Området strax väster om naturreservatet är utpekad som ett kommunalt bevarandeområde för kulturmiljön och det ingår även i den regionala bevarandeplanen för odlingslandskapet (27-01). Här ligger fornlämningsområde nr 68 (Länsstyrelsen 1984), ett område med mycket stor koncentration av fornlämningar. Det finns flera fornlämningar i form av boplatser och torplämningar inom reservatet och i direkt anslutning till detta. De för bohuslänska typiska ensamgårdarna med sitt bebyggelsemönstret och byggnadsstil kring Säm och Hogsäm, kombinerat med rikedomerna av fornlämningar, tyder på att området har brukats kontinuerligt sedan mycket lång tid tillbaka.

Friluftsliv

Bokskogen är ett populärt utflyktsmål. Även omgivningarna är utmärkta strövområden. En del av Soteleden löper genom området. På flera håll är terrängen lätt att gå i, men den bjuder också på mer prövningar för den som önskar vandra i de bohuslänska fjällerna. Ett rastställe med vindskydd samt en övernattningsstuga finns inom området. Den kulturhistoriskt intresserade kan gå Torparrundan, en markerad promenadstig som tar ca två timmar att vandra. Längs leden ligger flera torpargrunder, de äldsta från 1700-talet.

Markanvändning

Den dominerande markanvändningen i området är jord- och skogsbruk. Merparten av reservatet nyttjades tidigare som utmarksbete. Idag är den största delen av jordbruksmarken inom reservatet igenväxt. Trakten ligger i de tidigare skoglösa delarna av västra Bohuslän. Historiska dokument antyder dock att det funnits bokskog i området sedan länge. Det omgivande landskapet är åkerbruksdominerade dalgångar insprängda i ett vackert ravinsystem. Betesvallar och åkermark finns vid Anneröds, Hogsäms och Koderöds gårdar samt vid torpet på Myrhalsen. Liksom på många andra håll i kommunen har stenbrott tagits upp och flera lämningar efter dessa kan ses i området. Vid Duvfjäll är skrotstensupplaget beläget så att material vid en eventuell tillståndsprövning kan tas ut utan att skada syftet med reservatet.

PLANERINGSBAKGRUND

Riksintressen, kommunal översiktsplan m.m.

Delar av området ingår i riksintresse för naturvård (NRO14063) "Bottnafjorden mm") och friluftsliv (FO1 "Norra Bohusläns kust mm"). Områdets naturvärden finns dokumenterade i inventeringar såsom lövskogsinventeringen och Skogsvårdsstyrelsens kartering av nyckelbiotoper. I Länsstyrelsen naturvårdsplan från 1979 (dåvarande Göteborgs- och Bohus län) föreslås att området avsätts som reservat på grund av dess stora betydelse för såväl naturvärden, landskapsbilden som för friluftslivet.

Områdets naturvärden har tidigare uppmärksamats, både nationellt och regionalt. Det är dock först på 1990-talet som områdets mycket speciella,

och för landskapet unika svampflora, på allvar kartlagts. Idag kan man därför konstatera att området är än mer värdefullt än vad tidigare underlag utvisat.

Arbetet med en naturreservatsbildning har stöd i Sotenäs kommuns översiktsplan antagen juni 2004, där området anges ha särskilt stora värden för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv.

Befintliga områdesskydd

Bokskogens värdekärna omfattas sedan 1975 av landskapsbildsskydd, efter ett kartläggningsarbete av *Andersson (1969)* för Länsstyrelsens räkning. Enligt denna utredning är bokskogen på Anneröd-Hogsäm ett av de sex finaste bestånden. Landskapsbildsskyddet i den del som ingår i reservatet upphävs i och med att detta beslut vunnit laga kraft.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Länsstyrelsen tog initiativ till reservatsbildning år 2001. Efter kontakt med varje enskild markägare hölls ett markägarmöte i maj 2002. Markägarna har haft ett gemensamt ombud vid förhandlingarna. Under förhandlingsprocessens gång har mindre justeringar i föreskrifter och förtydligande i skötselplaner gjorts. Berörda mark- och sakägare har under sommaren 2004 förelagts med stöd av 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan. Markägarnas synpunkter har i stort behandlats under förhandlingsarbetet före remissförfarandet, vilket kan vara en anledning till att inga erinringar inkommit från markägarna.

Förslag till naturreservat har **remitterats** till Sotenäs kommun, Skogsvårdsstyrelsen, Naturvårdsverket, SGI, SGU, Luftfartsverket, Bohusläns museum, Sydkustens marinbas och Vägverket.

Naturvårdsverket har avböjt att svara på remissen i enlighet med verkets skrivelse 2002-01-30, dnr 312-1065-02 No.

SGU har meddelat att de avstår från att yttra sig. Luftfartsverket har inget att erinra.

Sotenäs kommun, Skogsvårdsstyrelsen och Bohusläns museum är positiva till reservatsbildandet. Synpunkter på beslut och skötselplan redovisas nedan.

Kommunen framhåller vikten av att det anordnas bra parkeringsplatser och önskar även att en toalett uppförs i anslutning till den norra parkeringsplatsen. Kommunen vill att det tydligt framgår av skötselplanen att Länsstyrelsens ansvarar för vård och förvaltning av stigar inom reservatsområdet och anslutningsvägar för biltrafik. Vidare anser kommunen att information om

Torparslingan bör arbetas in i skötselplanen samt att kulturvärden belyses på de planerade informationstavlorna.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen har upprättat nyttjandeavtal med markägarna för parkeringsplatser och en vägsamfällighet för anslutningsvägarna kommer att bildas efter att reservatsbeslutet vunnit laga kraft. Ansvarsfördelning för vård och förvaltningsfrågor är förtydligad i skötselplanen.

Bohusläns museum anser att information om de fornlämningar som ligger i direkt anslutning till det blivande reservatet skall omnämnas i skötselplanen. I övrigt hänvisar museet till sitt yttrande från den 3/5 2004 angående anläggning av parkeringsplatser. Stor hänsyn måste tas vid anläggning och skötsel av p-platserna eftersom de kommer att ligga i nära anslutning till fornlämningar i form av förhistoriska boplatser utan synlig avgränsning.

Länsstyrelsens kommentar: En justering av placeringen av den norra parkeringsplatsen har gjort enligt museets anvisningar. Länsstyrelsen har i övrigt så långt möjligt beaktat museets synpunkter.

Föreningarna och organisationerna Föreningen Bohusläns Flora, Bohusläns ornitologiska förening, Jägarförbundet, LRF, SNF i Sotenäs och Väst-kuststiftelsen har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Föreningen Bohusläns Flora anser att reservatet bör utvidgas till att omfatta Hogsäms myr och de i kommunen befintliga lokalerna för hedjohannesört. Föreningen anger att flera intressanta våtmarksarter, bl a den sällsynta trindstarren finns på myren. Hedjohannesörten som är rödlistad (NT) har ett av sina tre utbredningsområden i Bohuslän i omgivningarna till reservatet. Föreningen har till remissen bifogat en karta över samtliga lokaler. Föreningen ställer sig frågande till att plockning av just vitsippor är undantagen i ordningsföreskrifterna rörande förbud för allmänhetens att plocka växter.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen tycker att synpunkterna är relevanta, men avser inte att utöka reservatet i dagsläget. Det aktuella reservatets avgränsning har gjorts utifrån skogliga värden. Länsstyrelsen har under processen utvidgat reservatsgränsen för att få med en del av bestånden. Våtmarken skyddas idag av förbud mot markavvattning, vilket innebär att åtgärder som påverkar mossens hydrologi kräver såväl dispens från detta förbud som ett tillstånd enligt 11 kapitlet, miljöbalken. Länsstyrelsen kan med hänsyn till ovanstående i dagsläget inte prioritera att starta den omfattade process som föregår en reservatsbildning för Hogsäms myr och hedjohannesörtens lokaler.

Länsstyrelsen skall inte besluta om hårdare föreskrifter än vad syftet med reservatet tvingar. Ofta förbjuds plockning av samtliga växter för att inte känsliga arter skall plockas av misstag. Då vitsippan är en allmänt känd växt

som inte heller är sällsynt eller känslig tål den att plockas, varför nöjet att plocka en vårbukett inte behöver undanhållas allmänheten.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

Området vid Anneröd-Hogsäm har betydande värden som är knutna såväl till bokskogen som till de omgivande lövskogarna. Ängsbokskogen är unik i sitt slag som Sveriges nordligaste, spontant uppkomna bokskog och dessutom förekommer skogstypen i övrigt på ytterst få platser i landet. Området har också mycket stor betydelse för friluftslivet. Enligt Länsstyrelsens mening är det av ett stort allmänt intresse att bevara områdets värden. Ett bevarande i form av naturreservat syftar främst till att förhindra skogsbruk eller andra åtgärder som kan skada naturvärdena.

Med hänsyn till områdets storlek och det omfattande intrånget i pågående markanvändning gör Länsstyrelsen bedömningen att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom att naturreservat inrättas. Länsstyrelsen finner vid en vägning av enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att föreskrifterna motsvarar behovet av skydd för att syftet med reservatet uppnås.

Genom att naturreservat bildas kan hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anses tillgodosedda. Reservatsbildningen är förenligt med kommunens översiktsplan.

UPPLYSNINGAR

Gränser

Den tekniskt inmätta reservatsgränsen är gällande. Den kan dock avvika från underlagskartan. I de fall reservatsgränsen ligger nära, men ej sammanfaller med fastighetsgränsen på kartan är avsikten att dessa skall följa varandra. Eventuella avvikelser justeras av lantmäteriet under den pågående kvalitetssäkringen av lantmäteriets kartor. På fastigheten Anneröd 1:4 skall stigen ingå, men granplanteringen i nordvästra gränsen skall inte omfattas av beslutet. Inte heller granplanteringen på den nordöstligaste sidan av reservatet på fastigheten Koderöd 1:7 skall omfattas.

Ansvarsfördelning vid insektsangrepp eller liknande

Eftersom andelen död ved bör öka i området skall vindfällen och stormskadad skog lämnas. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter reservatsbildningen att vara statens ansvar.

Dispens

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge undantag från meddelade föreskrifter. Föreskrifterna avser att förhindra skada på det inom reservatet bevarandevärda växt-och djurlivet

genom t ex. skogsbruk, intensiv ridning, grävning eller inplantering av för området främmande växter eller djur.

Kungörelse

Det slutliga beslutet skall kungöras i länets författningssamling och i Göteborgsposten samt Bohuslänningen. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörandet i författningssamlingen och gäller omedelbart även om de överklagas.

Sakägare skall anses vara delgivna detta beslut vid det datum som beslutet blivit kungjort i dagspressen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet. Den som har rätt att överklaga skall göra det inom tre veckor från den dag vederbörande får del av beslutet, se bilaga 8.

Beslut i ärendet har fattats av länsöverdirektören Göran Bengtsson efter fördragning av naturvårdshandläggaren Fanny Astholm. I handläggningen av ärendet här även deltagit naturvårdsdirektören Sven Swedberg, länsarkitekten Måns Hagberg, samhällsbyggnadsenheten, länsantikvarien Bo Åkerström, kulturmiljöenheten samt länsjuristen Erland Josefson, rättsenheten.

Göran Bengtsson

Fanny Astholm